



การศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
A Study on Current Situations, Needs and Guidelines for Developing Budget
Management of Schools Under the Sakon Nakhon Primary Education Service
Area Office 1

ARTICLE INFO

Article history:

Received 15 February 2024

Revised 9 August 2024

Accepted 21 August 2024

Available Online 29 August 2024

วัฒนา ชวนชัยลิก^{1*}, คมสันที ขจรปัญญาไพศาล² และ รัชฎาพร งอยภูธร³

Wattana Chuanchailuek^{1*}, Komsan Khajornpanyapaisan²

and Rutchadaporn Ngoipoothon³

ABSTRACT

The aims of this study were: 1) to study current situations and desirable conditions of school budget management, 2) to study the needs of school budget management and 3) to study the guidelines for developing school budget management. The sample consisted of school administrators and teachers on duty of school budget management head, totally 184 people. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table through stratified random sampling. The key informants were 3 school administrators and 3 teachers on duty of school budget management head from the best practice schools. The research tools consisted of a current situation questionnaire with discriminatory power between 0.30-0.81 and reliability of 0.96, a desired condition questionnaire with discriminatory power between 0.31-0.93 and reliability of 0.97 and a semi-structured interview. The data analysis statistics included percentage, mean, standard deviation and Improved Needs Priority Index Value.

The findings were as follows: 1) The current situations and desirable conditions of school budget management in overall were at high and the highest level, respectively, 2) The top 3 needs of school budget management were financial management, budget allocation and accounting management and 3) The guidelines for developing school budget management were 19 practical guidelines. The appropriateness and probability of the guidelines were indicated at the highest level.

KEYWORDS: BUDGET MANAGEMENT / NEEDS / DEVELOPMENT GUIDELINES

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย
M.Ed. (Educational Administration). Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University. Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย
Association Professor, Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University. Thailand.

³ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย
Lecturer, Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University. Thailand.

*Corresponding author; e-Mail address: watwattana43@gmail.com



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณจำนวน 184 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิ ด้วยวิธีการสุ่มเป็นระดับชั้นอย่างมีสัดส่วนตามสัดส่วนของประชากร และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ จำนวน 3 คน ซึ่งเลือกจากโรงเรียนที่เป็นเลิศด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30-0.81 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31-0.93 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการจัดสรรงบประมาณ และด้านการบริหารบัญชี และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า มีแนวทางทั้งหมด 19 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ / ความต้องการจำเป็น / แนวทางการพัฒนา

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจัดอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีการพัฒนาที่ครอบคลุมด้านรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่นยกระดับคุณภาพแรงงานเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโต เริ่มตั้งแต่ในครรภ์ และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิตให้มีคุณภาพ โดยการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการยกระดับสถาบันการศึกษา ในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูประบบการคลัง ด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสถานศึกษาสามารถที่จะบริหารด้านงบประมาณรายจ่ายได้เอง ตามขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ และการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวง ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน 6) ด้านการบริหารบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุ

และสินทรัพย์ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบให้หน่วยงานปฏิบัติสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างยืดหยุ่นคล่องตัวสูง ให้บรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานตามแผนงาน และแผนงานในเชิงบูรณาการที่กำหนดไว้ โดยมีการจัดทาค่าใช้จ่ายต่อหน่วย แผนการปฏิบัติงาน แผนการใช้จ่ายงบประมาณการรายงานผล และสอดคล้องกับระบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพคุ้มค่า โปร่งใส สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณะได้

การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติการขับเคลื่อนการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา เป็นเรื่องสำคัญที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา สอดคล้องกับระบบและวิธีการจัดการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ด้วยการจัดสรรงบประมาณให้กับ ส่วนราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า งบประมาณจึงเป็นแหล่งเงินทุนทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 เรื่อง ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา กำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา การใช้และการหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และสถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรมาใช้ในการ พัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่งและดี มีความสุข ช่วยให้เกิดเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) แต่ในขณะเดียวกันสถานศึกษา ก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อกฎหมายเพิ่มขึ้นเช่นกัน ผู้บริหารในฐานะผู้แทนสถานศึกษารวมทั้งข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องเข้าใจอำนาจหน้าที่ ในการบริหารและการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการ กำหนดเป้าหมายสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานทางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

งบประมาณจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการจัดทรัพยากรที่ได้เพียงพอก และมีความมีประสิทธิภาพ ในแต่ละปีรัฐบาลจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา งบประมาณรายจ่าย ดังกล่าวถูกส่งผ่านไปให้กระทรวงกรมและถึงสถานศึกษาของรัฐและของเอกชน เพื่อเป็นเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน นักศึกษา และ ยังได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุนให้กับสถานศึกษาของรัฐ จัดสรรเงินอุดหนุนเป็นรายจ่ายเงินเดือนค่าจ้างบุคลากร ในส่วนของผู้บริหารถึงแม้จะมีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาแต่ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย วัฒนธรรม การทำงานและระเบียบที่กำหนด ยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงบประมาณ, 2563) นอกจากนี้งบประมาณที่ได้รับจัดสรร แล้วบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้านงานการเงิน งานบัญชี และงานพัสดุ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หนังสือเวียน หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการควบคุมที่ดี มีการวางแผนการเงิน เบิกจ่ายเงิน ควบคุมเอกสาร หลักฐานในการจัดทำบัญชีและการรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของสถานศึกษา เช่น ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุ และครุภัณฑ์ทางการศึกษาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ในปัจจุบัน ยังมีข้อบกพร่องในเรื่อง การบริการงานงบประมาณหลายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอขอของงบประมาณ ด้านการจัดสรร งบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษา ใช้เงินผิดประเภท ส่งผลกระทบ คือ เงินขาดบัญชีไม่สามารถส่งมอบงานได้ และบางสถานศึกษาละลาย ละเว้น หรือปฏิบัติ จนเป็นวัฒนธรรมองค์กร และคิดว่าสิ่งที่ปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องปกติไม่มีความสำคัญ ไม่ต้องทำก็ได้ จนเป็นเหตุก่อให้เกิดการทุจริต หากไม่ดำเนินการแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารการศึกษา และอาจจะทำให้คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2565)

จากความสำคัญการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพการบริหารงบประมาณที่เกิดขึ้นในการบริหาร งบประมาณที่กล่าวแล้ว จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่องการศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการ พัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อนำผล การวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาที่รับผิดชอบและเพื่อเป็นข้อมูลให้กับ



สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในการพัฒนาบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 174 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 174 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณจำนวน 174 คน รวมทั้งสิ้น 348 คน

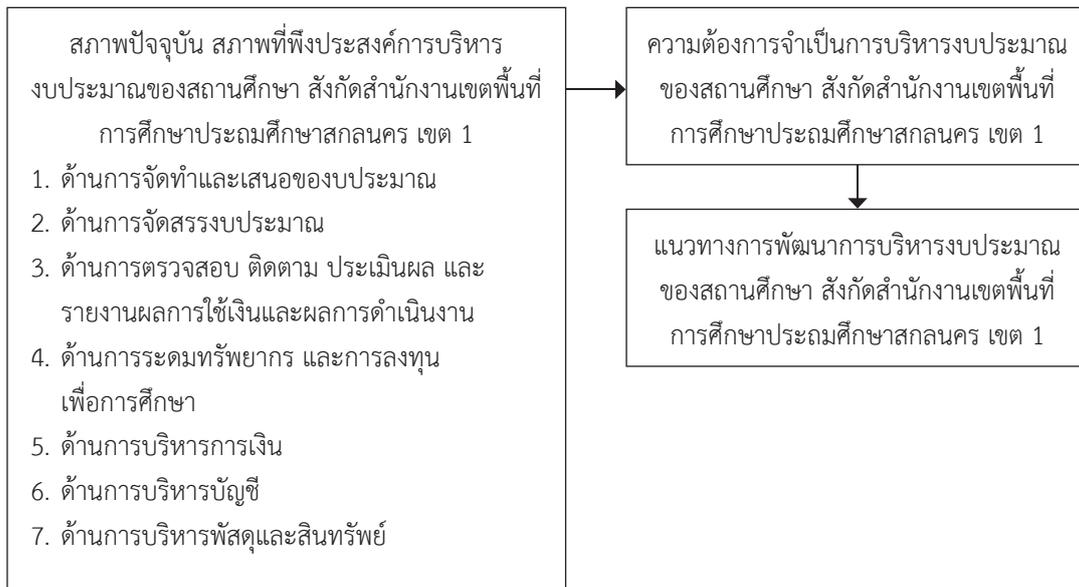
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 184 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ จำนวน 92 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มเป็นระดับชั้นอย่างมีสัดส่วนตามสัดส่วนของประชากร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ	รวม	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ	รวม
ขนาดเล็ก	68	68	136	34	34	68
ขนาดกลาง	85	85	170	45	45	90
ขนาดใหญ่	19	19	38	11	11	22
ขนาดใหญ่พิเศษ	2	2	4	2	2	4
174 โรงเรียน	174	174	348	92	92	184

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงบประมาณและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) จำนวน 7 ด้าน ดังนี้



วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธีเป็นการศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหาร งบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีขั้นตอน การดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)5 ระดับ ของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแบ่งออกเป็น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุดตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของงบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และ รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน 6) ด้านการบริหารบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ทุกข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ เสนอคำร้องต่อคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการ ศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมา จำนวน 184 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป



การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อยที่สุด

2. ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ซึ่งเป็นวิธีการหาค่าความแตกต่างของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์แล้วหารด้วยสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 6 คน ซึ่งเลือกจากโรงเรียนที่เป็น Best Practice ด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยเลือกจากขนาดของสถานศึกษา แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดละ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้จากคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำการนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการขอเข้าสัมภาษณ์

3. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเองตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้ครบทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดลำดับความถี่ใน ระดับสูง (ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป) มาหาข้อสรุปและจัดเรียงเรียงข้อมูลให้ได้ใจความสมบูรณ์ แล้วจึงนำเสนอรายงานผลการวิจัย แบบพรรณนา วิเคราะห์และสรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการจัดทำและเสนอของงบประมาณ	4.45	0.40	มาก	4.73	0.39	มากที่สุด	0.063	7
2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ	4.48	0.32	มาก	4.85	0.31	มากที่สุด	0.083	2
3. ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และ รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน	4.37	0.55	มาก	4.71	0.36	มากที่สุด	0.078	4
4. ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุน เพื่อการศึกษา	4.37	0.46	มาก	4.70	0.42	มากที่สุด	0.076	5
5. ด้านการบริหารการเงิน	4.47	0.29	มาก	4.91	0.23	มากที่สุด	0.098	1
6. ด้านการบริหารบัญชี	4.49	0.32	มาก	4.85	0.29	มากที่สุด	0.080	3
7. ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	4.49	0.45	มาก	4.82	0.34	มากที่สุด	0.073	6
รวม	4.45	0.32	มาก	4.80	0.28	มากที่สุด	0.079	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.45, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารบัญชี (\bar{X} =4.49, S.D.=0.32) และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ (\bar{X} =4.49, S.D.=0.45) รองลงมาคือ ด้านการจัดสรรงบประมาณ (\bar{X} =4.48, S.D.=0.32) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน (\bar{X} =4.37, S.D.=0.55)

สภาพที่พึงประสงค์ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.80, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารบัญชี (\bar{X} =4.85, S.D.=0.29) และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ (\bar{X} =4.82, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการจัดสรรงบประมาณ (\bar{X} =4.85, S.D.=0.31) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน (\bar{X} =4.71, S.D.=0.36)



ผลดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ $(PNI_{\text{modified}}=0.079)$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงิน มีค่าเท่ากับ $(PNI_{\text{modified}}=0.098)$ ด้านการจัดสรรงบประมาณ มีค่าเท่ากับ $(PNI_{\text{modified}}=0.083)$ ด้านการบริหารบัญชี มีค่าเท่ากับ $(PNI_{\text{modified}}=0.080)$ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

แนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีแนวทางดังนี้

2.1 ด้านการบริหารการเงิน

2.1.1 การบริหารการเงินของสถานศึกษาด้านการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรมีระบบควบคุม และตรวจสอบการรับ-จ่ายเงิน โดยกำหนดปฏิทินการตรวจสอบภายใน และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33 2) สถานศึกษาควรจัดทำรายงานทางการเงินให้ครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนด และรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในทุกสิ้นเดือน เมื่อเจอปัญหาต้องแก้ไขทันที มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33 และ 3) สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน และผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบถึงหลักการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินในสถานศึกษา มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33

2.1.2 การบริหารการเงินของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) การเบิกจ่ายเงินทุกครั้งสถานศึกษาควรจัดทำเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วน และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ มีค่าความถี่ร้อยละ 100 2) การเบิกจ่ายเงินทุกครั้งผู้รับผิดชอบโครงการ / แผนงาน ต้องมีการบันทึกขออนุมัติไปยังฝ่ายแผนงานและงบประมาณ และฝ่ายการเงิน เพื่อที่จะเสนอต่อผู้อำนวยการให้อนุมัติ เสร็จแล้วต้องนำหลักฐานต่าง ๆ มาลงในการทำรายงาน และจัดเก็บเอกสารให้เรียบร้อยสำหรับตรวจสอบต่อไป มีค่าความถี่ร้อยละ 100 และ 3) สถานศึกษาควรจัดเก็บเอกสารให้เป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33

2.2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ

2.2.1 การจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการกำหนดขั้นตอนในการจัดทำโครงการ จัดสรร อนุมัติ และการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาต้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการประชุมวางแผนในการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงนโยบายและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา มีค่าความถี่ร้อยละ 100 2) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าของโครงการ มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33 และ 3) สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ และความสำเร็จของโครงการที่จัดทำ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาต่อไป มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33

2.2.2 การพิจารณาจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณให้สอดคล้องกับกิจกรรม / โครงการ และภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยให้ครูทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีค่าความถี่ร้อยละ 100 2) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ จัดลำดับความสำคัญของโครงการโดยคำนึงถึงนโยบายและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและชุมชน มีค่าความถี่ร้อยละ 100 และ 3) สถานศึกษาควรให้ผู้รับผิดชอบโครงการทุกโครงการรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่า และใช้ในการรายงานผลต่อไป มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33

2.3 ด้านการบริหารบัญชี

2.3.1 การบริหารบัญชีของสถานศึกษา ด้านการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน มีความถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรจัดทำบัญชีให้สอดคล้องกับการตรวจสอบภายใน และระบบรายงานเงิน

ประเภทต่าง ๆ มีค่าความถี่ร้อยละ 66.67 2) เมื่อมีการรับจ่ายเงินทุกครั้งควรมีการลงบัญชีทันทีให้เป็นปัจจุบัน และนำเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ตรวจสอบและรับทราบทันที มีค่าความถี่ร้อยละ 100 3) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงาน และแต่งตั้งผู้ตรวจบัญชีให้ชัดเจน เพื่อตรวจสอบบันทึกการรับ-จ่ายเงินให้เป็นปัจจุบัน มีค่าความถี่ร้อยละ 66.67 และ 4) สถานศึกษาควรบันทึกบัญชีประจำวันให้ครอบคลุมการรับ-จ่ายเงินงบประมาณ และสรุปรายงานการบันทึกบัญชีทุกวันเมื่อบัญชีมีการเคลื่อนไหว มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33

2.3.2 การพัฒนาเจ้าหน้าที่งานบัญชีให้มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบและแนวทางปฏิบัติในการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องและเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ควรมีการจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่บัญชี เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงและศึกษาข้อมูลใหม่ๆ มีค่าความถี่ร้อยละ 100 2) สถานศึกษาควรมีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการและผู้อำนวยการ รวมถึงการสร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล หน่วยงานต้นสังกัดคอยให้คำปรึกษาแนะนำถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีค่าความถี่ร้อยละ 83.33 และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และมีจิตอาสาเข้ามาทำงานในด้านบัญชี และควรมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน มีค่าความถี่ร้อยละ 66.67

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

แนวทางพัฒนาการบริหารงาน งบประมาณของสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ด้านการบริหารการเงิน	4.53	0.32	มากที่สุด	4.87	0.22	มากที่สุด
2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ	4.73	0.25	มากที่สุด	4.90	0.09	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารบัญชี	4.69	0.31	มากที่สุด	4.94	0.08	มากที่สุด
รวม	4.65	0.28	มากที่สุด	4.90	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า

1. ความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.56, S.D=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสรรงบประมาณ (\bar{X} =4.73, S.D=0.25) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารการเงิน (\bar{X} =4.53, S.D=0.32)

2. ความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.90, S.D=0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารบัญชี (\bar{X} =4.94, S.D=0.08) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารการเงิน (\bar{X} =4.87, S.D=0.22)



อภิปรายผล

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ จากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และมีการมอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชัดเจน มีกำกับติดตามโดยสถานศึกษา จะต้องรายงานผลการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ อย่างต่อเนื่องตลอดปีงบประมาณ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน่วยตรวจสอบภายใน ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการตรวจสอบทุกปีงบประมาณ จึงส่งผลให้มีการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตูยภาค ตูยสัย และพัชรีวรรณ กิจมี (2561) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษา แนวทางสำหรับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาใน ตำบลลี อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีการนำรูปแบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาปรับใช้ ในการบริหารงบประมาณภายในโรงเรียนครบทั้ง 7 ด้าน โดยมีการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ภายในโรงเรียน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามระบบดังกล่าวและสามารถรายงานผลการปฏิบัติงานต่อต้นสังกัดได้

สภาพที่พึงประสงค์ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงบประมาณมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในองค์กร โดยเป็นองค์ประกอบที่ต้องมีการวางแผนในการจัดการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งต้องมีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎระเบียบการบริหารงบประมาณในราชการ สถานศึกษาต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบการบริหารงบประมาณในราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลภรณ์ เทพมนตรี (2559) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่พื้นที่สูง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมากที่สุด คือ การจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบภายใน

2. แนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อภิปรายจากลำดับความต้องการจำเป็น โดยผู้วิจัยได้นำด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงกว่าค่า $PNI_{Modified}$ รวม มาหาแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3 ด้านดังนี้ ด้านการบริหารการเงิน มีแนวทางพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรมีระบบควบคุม และตรวจสอบ การรับ-จ่ายเงิน โดยกำหนดปฏิทินการตรวจสอบภายใน และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการจัดทำรายงานทางการเงิน ให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีกรณีติดตามอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรจัดทำรายงานทางการเงินให้ครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนด และรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในทุกสิ้นเดือน เมื่อเจอปัญหาต้องแก้ไขทันที 3) สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน และผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบถึงหลักการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินในสถานศึกษา 4) การเบิกจ่ายเงินทุกครั้งสถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วน และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ 5) การเบิกจ่ายเงินทุกครั้งผู้รับผิดชอบโครงการ / แผนงาน ต้องมีการบันทึกขออนุมัติไปยังฝ่ายแผนงานและงบประมาณ และฝ่ายการเงิน เพื่อที่จะเสนอต่อผู้อำนวยการให้อนุมัติ เสร็จแล้วต้องนำหลักฐานต่าง ๆ มาลงในการทำรายงาน และจัดเก็บเอกสารให้เรียบร้อยสำหรับตรวจสอบต่อไป 6) สถานศึกษาควรจัดเก็บเอกสารให้เป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล ด้านการจัดสรรงบประมาณ มีแนวทางพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการประชุมวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงนโยบายและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา 2) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ถึงคุณค่าของโครงการ 3) สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการที่จัดทำ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาต่อไป 4) สถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยให้ครูทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 5) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ จัดลำดับความสำคัญของโครงการโดยคำนึงถึงนโยบายและความต้องการจำเป็น

ของสถานศึกษาและชุมชน 6) สถานศึกษาควรให้ผู้รับผิดชอบโครงการทุกโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่า และใช้ในการรายงานผลต่อไป ด้านการบริหารบัญชี มีแนวทางพัฒนา ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรจัดทำ บัญชีให้สอดคล้องกับการตรวจสอบภายใน และระบบรายงานเงินประเภทต่าง ๆ 2) เมื่อมีการรับจ่ายเงินทุกครั้งควรมีการลงบัญชี ทันทีให้เป็นปัจจุบัน และนำเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ตรวจสอบและรับทราบทันที 3) สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะ ทำงาน และแต่งตั้งผู้ตรวจบัญชีให้ชัดเจน เพื่อตรวจสอบบันทึกการรับ-จ่ายเงินให้เป็นปัจจุบัน 4) สถานศึกษาควรบันทึกบัญชี ประจำวันให้ครอบคลุมการรับ-จ่ายเงินงบประมาณ และสรุปรายงานการบันทึกบัญชีทุกวันเมื่อบัญชีมีการเคลื่อนไหว 5) ควรมี การจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่บัญชี เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงและศึกษาข้อมูล ใหม่ ๆ 6) สถานศึกษาควรมีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการและผู้อำนวยการ รวมถึงการสร้างกลุ่มเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล หน่วยงานต้นสังกัดคอยให้คำปรึกษาแนะนำถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง และ 7) ผู้บริหารสถาน ศึกษาควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และมีจิตอาสาเข้ามาทำงานในด้านบัญชี และควรมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรัสวดี โพธิ์รุกข์ (2560) การดำเนินงานของโรงเรียนด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน โรงเรียนควรมีการกำหนดดัชนีชี้วัด กรอบและโครงสร้างการประเมินและการรายงานผลที่ชัดเจน มีการ จัดทำรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามระยะเวลาที่กำหนด ส่วนด้านการบริหารทาง การเงิน และควบคุมงบประมาณ โรงเรียนควรมีการจัดสรรงบประมาณตาม แผนงาน / โครงการอย่างเหมาะสม จัดทำทะเบียน คุมเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินรายได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน จัดทำเอกสารหลักฐานประกอบ การเบิกเงิน การรับ-จ่ายเงินและการเก็บรักษาเงิน ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน ซึ่งจากข้อค้นพบในงานวิจัยและการศึกษาผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนต้องอาศัยการบริหารงาน งบประมาณ ในการจัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการศึกษา และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ให้เกิดคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายของ นโยบายในทุกระดับ ดังนั้นการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้งบประมาณยังไม่มีความก้าวหน้าในทางปฏิบัติถือเป็นสิ่งที่ จำเป็นเพื่อให้เกิดการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการบริหารที่ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม มีการ กระจายงานให้เท่ากันตามความสามารถ พัฒนาความรู้ให้บุคลากร และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างได้ครอบคลุม ทุกเรื่อง มีการประเมินผลงานด้านการเงิน และการควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ในโรงเรียน และจัดระบบการบัญชีใน สถานศึกษาด้วยความโปร่งใส สามารถเฝ้าระวังและตรงกับความต้องการของสังคมไทยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากที่สุด

3. จากผลการวิจัยพบว่าค่าความต้องการจำเป็นมีค่าไม่ถึง 0.1 แต่ผู้วิจัยต้องการนำด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็น ในด้านที่มากที่สุดไปหาแนวทางพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้ร่างแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารทุกระดับควรสร้างความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับบุคลากรในด้านการบริหารงบประมาณของสถาน ศึกษาโดยเฉพาะด้านบริหารการเงินและด้านการบริหารบัญชีของสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ามีความต้องการจำเป็นใน การพัฒนามากที่สุด เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด
2. ผู้บริหารทุกระดับควรกำกับ ติดตาม และประเมินผล ระบบและกลไกการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยเอื้อให้บุคลากรทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึ กษาสกลนคร เขต 1
2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึ กษาสกลนคร เขต 1 ในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ



เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐิตาภา วงศ์อินตา. (2560). ปัจจัยกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ตุลยภาค ตูยาลัย และ พิชวีวรรณ กิจมี. (2561). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษา: แนวทางสำหรับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 12(Supplement), 98-112.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- วิไลภรณ์ เทพมนตรี. (2559). แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ พื้นที่สูง จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุรัสวดี โปธิรุกข์. (2560). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้ คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานงบประมาณ. (2563). รายงานประจำปี พ.ศ. 2563. สำนักงานงบประมาณ.